

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

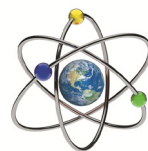
№3(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 422 sahifa,
16-mart, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Woosyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish	18
Uralova Fotima Baxtiyor qizi	
Malakali sportchilarning kommunikativ qobiliyatlarini takomillashtirishda sotsiologik yondashuv (gandbolchilar misolida).....	23
G. A. Valiyeva	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida motor alaliyali bolalarni ruhiy va nutqiy rivojlantirish usullari	27
Suyunova Surayyo Ulash qizi	
Sog'lom bola ekotizimining asoslari: ovqatlanish, immunitet va rivojlanish	31
Israilova Xusnida Adilovna	
Mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qishni rivojlantirish	37
Raximova Feruza Najmiddinovna	
Biologiya darslarida muammoli ta'lim texnologiyasini qo'llash orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish	42
Dauekeeva Gulistan Orinbaevna	
Talabalarga ingliz tilidagi matnlarni kommunikativ metod yordamida o'qish texnikasini takomillashtirish usullari	46
Mo'minova Mahliyo Axrorjonovna	
Velosiped haydashning afzalliklari.....	49
Raxmonova Go'zal Bobir qizi	
Компетентностный подход как стратегическая основа модернизации образования и его реализация в преподавании русского языка как иностранного в Узбекистане	54
Мирзакбарова Севда Бахиддиновна	
Umumta'lim maktablarida texnologiya fani mashg'ulotlarini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari va metodlari.....	58
Ziyamova Gulbaxor Tulabayevna	
Типы аббревиации в русском и узбекском языках: сравнительно-типологический анализ.....	62
Рахмонова Бахтигул Пайзилловна	
Maktabgacha ta'limda nutqni rivojlantirish jarayonida didaktik o'yinlardan foydalanish metodikasi	65
Abidjonova Mushtariybonu Qobiljon qizi	
Tarbiyaviy tadbirlarni samarali tashkil etishda maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalarning o'zaro hamkorlik masalalari.....	71
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna, Jabborova Shaxina G'affor qizi	
Qadriyatli yondashuv asosida talabalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish ..	76
G'aybullayev Quvonchbek G'olibovich	
Maktab o'quvchilarida stressga barqarorlik namoyon bo'lishining psixologik tahlili	83
Ismoilova N. Z.	
Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda milliy qadriyatlarning o'rni.....	87
Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich	
Funksional savodxonlikni rivojlantirishda o'qish savodxonligining o'rni va ahamiyati	91
Xatamova Munisa Mamadulla qizi	
Transformatsiyalash tizimi asosida o'quvchilarning loyihalash kompetensiyalarini rivojlantirish samaradorligi	95
Jurayeva Zulayxo Islomovna	
Zamonaviy boshqaruv nazariyalarida rahbar muloqoti (transformatsion, kommunikativ va ishtirokchi boshqaruv yondashuvlari asosida).....	102
Islamova Difuza Dilshodovna	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik kompetentlikni tabaqalashgan yondashuv asosida rivojlantirish mazmuni	107
Begmatova Nasiba Mengnarovna	
Bo'lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta'limda subyektlar faoliyatini o'rgatish metodikasi	112
Dilshodov Abrorjon Dilshodjon o'g'li	
Pre-Reading Activities to Enhance Foreign Language Reading Comprehension: Reading "The Adventures of Tom Sawyer" in 10–11 Grades	118
Djumaniyazova Zulfiya Kaliyevna	
Nutq aktlarini o'rgatishda autentik materiallardan foydalanishning metodik imkoniyatlari (filologik yo'nalish talabalari misolida)	122
Fayzulloeva Chevar G'ayrat qizi	
Yangi O'zbekistonda talaba-yoshlarni milliy yuksaltirishda jadid-marifatparvarlari ilgari surgan g'oyalarning o'rni va roli	125
Mamadaliyev Abduvoxid Maxsitaliyevich	
Gimnastikaning O'zbekistonga kirib kelish va rivojlanish tarixi	128
N. Q. Mamasidova	
Uglevodorodlar tarkibini aniqlashda massa ulushiga asoslangan reflektiv yondashuv (7-9-sinflar misolida)	131
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich, Smanova Zulayxo Asanaliyevna	
Screencasting materiallarini yaratish va ularni o'quv jarayonida qo'llash	134
Maxmudova Dilfuza Meliyevna, Ergashov Niyozxon Ilyozxon o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda so'z shakllanishini psixolingvistik asoslari	137
Moxirabonu G'aniyeva Adxam qizi	
Maktabgacha ta'limdagi muammolar va yechimlar: o'zbekiston respublikasi tajribasi	140
N. Sh. Miryusupova	
Interaktiv kartografik resurslar va ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishining didaktik, kognitiv hamda metodik asoslari	143
Olimova Aziza Abdullayevna	
Mentorlik tizimining tarixiy ildizlari va rivojlanish bosqichlari	147
Oxunova Dilnoza Qaxxorjonovna, Abdumannonova Durdonaxon Shuxratjon qizi	
Talabalarining psixologik holati va stress omillarining prokrastinatsiyaga ta'siri hamda mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlash usullari	150
Razakov Farxod Kuvondikovich, Rajabov Hikmat Toshevich	
Talabalarni stulda o'tirgan qiyofachi portreti ranglavhasini ishlashga o'rgatish metodikasi	154
Sadatov Chori Xolmuradovich	
Organik kimyo fanini o'qitishda teskari ta'lim va texnologiyalarning ahamiyati	158
Umrbekova Maftuna Ulug'bek qizi, Babanazarova Ayzada Omirbaevna, Abdulkakimova Gulziyba Ziyatdinovna	
Duduqlanishni bartaraf etishda kompleks metodlarini qo'llashning samaradorligi	162
Xasanova Barnoxon Abdusattor qizi	
Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetentligini takomillashtirish	165
Xolbozorova Nasiba Xolbozar qizi	
Проектирование персонализированных образовательных сценариев в дошкольном образовании средствами генеративного искусственного интеллекта	168
Пак Диана Александровна	
Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda STEAM yondashuvining roli	170
Atenov Jandarbek Dayrabay o'g'li	
Innovatsion ta'lim muhitida talabalarining kasbiy muloqot kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari	173
Bo'ltakov Sanjarbek Xazratqul o'g'li	
Alohida ta'lim ehtiyojlari mavjud bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'lim tizimining ahamiyati	176
Mehmonova Nodiraxon Yusufxon qizi	

Duduqlanish nutq kamchiligini korrektsiyalashning maxsus va integratsiyalashgan texnologiyalarini rivojlantirish.....	180
Boxodirova Gulasalxon Ibrohimovna	
Эссе как инструмент формирования и диагностики компетенций в системе высшего образования .	184
Шейхмамбетов Сервер Рефикович	
Matallar va folklor hikoyalari: maktabgacha ta'lim tashkilotlarida interaktiv dars texnologiyalari.....	188
Azimova Nodira Hikmatovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish va ularni sportga yo'naltirishning pedagogik asoslari.....	191
Norboyev Komiljon Jurakulovich, Rustamova Kamola Xayrulla qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida ijtimoiy-gumanitar fanlarning o'qitilishining ahamiyati.....	194
Burkhanova Sabo Tulanovna	
Oliy ta'lim muassasalarida O'zbekistonning eng yangi tarixini o'qitishning metodologik asoslari va muammolari	197
Norbutayeva Guzal Abdig'ofurovna	
Ta'lim tashkilotlarida sifatni boshqarish jarayonlarini tizimli rejalashtirishning nazariy va amaliy asoslari.....	200
Abdurashit Karimovich Avliyakov	
Tarbiya darslari samaradorligini oshirishda abdulla avloniy pedagogik hikmatlaridan foydalanishni metodik tashkil etish.....	204
Daliyeva Eliza Zokir qizi	
Badiiy-tarixiy meros asosida bo'lajak pedagoglarning refleksiv tafakkuri va kasbiy identifikatsiyasini rivojlantirish	207
Qodirova Mavluda Maxodir qizi	
Adabiyot darslarida lirik asarlarni vizual yondashuvlar asosida o'qitish usullari.....	210
Sobitova Mahmudaxon Shuxratbek qizi	
ESG tamoyillarini ta'lim tizimiga joriy etish orqali talabalarda ekologik, ijtimoiy va boshqaruv ko'nikmalarini shakllantirish	216
Tursunova Shahzoda Baxromovna	
Социально-психологические факторы нарушения психологического здоровья в семье	219
Гулру Тургунова	
O'zini tarbiyalash (self-development) g'oyasining Ibn Sino ta'limotidagi o'rni	229
Usmanova E'zoza Zokirjonovna	
Оценка динамики физиологических показателей волейболистов 12–16 лет в предсоревновательный и соревновательный периоды.....	234
Умматалиева Шерзода Шерали угли	
Individual sport turlarida sportchilarning natijadorlik kompetensiyasini motivatsion omillar asosida shakllantirish.....	239
Baratov Nasriddin Karshibayevich	
O'smirlarda internetdan ortiqcha foydalanishning psixologik oqibatlarini	243
Fayziyeva Nodira Sobirovna	
Transakt analiz: shaxslararo muloqotni tahlil qilishning nazariy va amaliy asoslari	247
Nilufar Sayfidinovna Sangirova	
Inklyuziv ta'lim jarayonini boshqarish mexanizmlarini rivojlantirish (umumiy o'rta ta'lim maktablari misolida)	252
Abdug'aniyev Abdurauf Abdumannonovich	
O'zbek milliy kurashining tarixiy rivojlanish bosqichlari va uning yoshlar tarbiyasidagi pedagogik ahamiyati.....	257
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Almardanov Xasan Asqarovich	
Belbog'li kurashning shakllanishi va rivojlanish tarixi: jismoniy tarbiya tizimidagi o'rni va metodik imkoniyatlari	261
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqizilov Muxammadbek Sherali o'gli	

Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi	265
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqobilov Jamshid G'ulomovich</i>	
Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi	270
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Nurullayev Fazliddin Murodulla o'gli</i>	
Raqamli muhitda shaxs xulq-atvori dinamikasi (bolalik va o'smirlar misolida)	275
<i>Raimdjanov Mirkarim Tolibjon o'g'li</i>	
O'quvchilarning intellektual qobiliyatlarini oshirishning pedagogik va psixologik asoslari	278
<i>Suvanova Baxtigul Baxridinovna</i>	
Xalqaro tajriba asosida o'quvchilarda tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish mexanizmlari	283
<i>Azimov I. T., Mirzayeva N. I.</i>	
Boshlang'ich sinflarda ingliz tili o'qitishda didaktik vositalardan foydalanish	288
<i>Ziyaboyeva Sevara Saydullayevna</i>	
Yuqori malakali o'rta masofaga yuguruvchilarning jismoniy rivojlanish dinamikasi	292
<i>Nazarov Nuriddin Baxranovich</i>	
Maktab direktorining partisipativ boshqaruv faoliyatida qarorlar qabul qilish jarayonida ishtirokchilarning roli	297
<i>Jabborova Yulduzxon Hasan qizi</i>	
Tibbiyotda nizoli vaziyatlar va ularni bartaraf etish usullari	301
<i>Olimova Dono Shakirovna, Baxtiyorova Shahnoza Mansurbekovna</i>	
Ichki kasalliklarni tashxislashda klinik fikrlashning o'rni	304
<i>Tilavova Muqaddas, Hasanova Munisa, Mamatqulova Fayzo, Hakimova Xonbuvi Hakimovna</i>	
Транснациональные компании и проблема суверенитета национального государства	307
<i>Ф. Равшанов, Л. Сохибова</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda o'quv-biluv faoliyati motivatsiyasini rivojlantirishning pedagogik ahamiyati	311
<i>Muhammadiyeva Manzura Maratovna, Musulmonova Sabrina Akmal qizi</i>	
Texnologik ta'limda xorijiy tajriba	316
<i>Lochinbek Abdirasulov</i>	
Talabalarda ilmiy-tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari	319
<i>Saffarova Mohidil Axmadovna, Mustafayeva Feruza Anvar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ona tili darslaridagi asosiy resurslari: "ona tili" darsligi, mashq daftari, o'qituvchi kitobi ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili sifatida	324
<i>Soatova Hilola Shuhrat qizi</i>	
Harbiy vatanparvarlik tarbiyasi – zamonaviy jamiyat taraqqiyotining muhim omili sifatida	328
<i>R. D. Mustayev, H. F. Abduvositov</i>	
Русскоязычная литература Узбекистана современного периода: проблематика, поэтика и художественный анализ	332
<i>Чернова Татьяна Алексеевна</i>	
O'smirlar orasida tengdoshlar bosimi va uning psixologik ta'siri	335
<i>Toshpo'latova O'g'iloy Baxtiyor qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning maktabgacha yoshdagi bolalarda iste'mol madaniyatini shakllantirish jarayonida targeting yondashuvining pedagogik nazariy asoslari	339
<i>D. G. Umnov</i>	
Ona tili darslarini ikkinchi til tamoyillari asosida tashkil etish masalalari	344
<i>Maxkamova Guluzroxon Abdumutalibovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ishlarni pedagogik jihatlardan tashkil etishning nazariy va amaliy aspektlari	347
<i>Mahkamov Mahammadjon Dadajonovich</i>	
Boshlang'ich sinflarda interfaol metodlar asosida dars jarayonini takomillashtirish metodikasi	351
<i>Muhammadjonova Durdonaxon Bahromjon qizi</i>	
Tarix darslarini modellashtirishda pedagogik metodlar tasnifi va ularning samaradorligi	354
<i>Ikrom Qodirov</i>	

Hadassah gospital maktabi modelining o'ziga xos xususiyatlari, pedagogik samaradorligi va uni O'zbekiston gospital maktablariga tatbiq etishning ahamiyati	357
<i>Abdullayev Aziz Habibullayevich, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li, Alimova Dono Abbosxanovna</i>	
Davlat boshqaruvi tizimida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni baholash va prognozlash metodologiyasi.....	361
<i>Amirxo'jayev Shukurjon Qurbonovich, Sotvoldiyev Akbarjon Umidjon o'g'li</i>	
Neyropedagogik yondashuv asosida o'quvchilarda pozitiv fikrlashni rivojlantirishning ilmiy-nazariy va amaliy asoslari	364
<i>Babakulova Dilnoza Ramazonovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda nutqiy nuqsonlarning oldini olish va o'quvchilarning talaffuz madaniyatini shakllantirish metodikasi.....	367
<i>Baxtiyorova Nastarin Baxriddinovna, Daminova Dilbar Melimurodovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim olishga qiziqishini oshirishda gamifikatsiya elementlaridan foydalanishning nazariy-metodik asoslari.....	370
<i>G'aniyeva Gulxayyo Islom qizi, Raxmatova Shaxlo Mansurovna</i>	
Ingliz tili darslarida kitobxonlik ko'nikmalarining o'ziga xosligi	373
<i>Jo'rabojeva Turg'unoy Ikromjon qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lingvokognitiv kompetentlikni rivojlantirishning didaktik tizimi.....	377
<i>Kozimova Sadoqat</i>	
Umumta'lim maktablarida tabiiy fanlar (science)ni o'qitish orqali ekologik savodxonlikni shakllantirishning pedagogik asoslari	380
<i>Majitov Turg'unali Anvar o'g'li</i>	
Oilaviy munosabatlarda manipulyativ muloqot indikatsiyasi: psixologik tahlil va eksperimental natijalar.....	383
<i>Nishanova Zulfizar Yashin qizi</i>	
Bo'lajak mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishda raqamli ta'lim texnologiyalarining o'rni.....	386
<i>Nurulloev Firuz No'monjonovich</i>	
Talabalarining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishning tarixiy-pedagogik asoslari (ma'rifatparvar mutafakkirlar merosi misolida).....	390
<i>Sabirov Kaxramon Bektursun o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi 5-6 yoshli bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil yechish qobiliyatini shakllantirish metodikasini takomillashtirish.....	393
<i>Tillayeva Vasila O'ktam qizi</i>	
Kritik fikrlash kompetensiyasining pedagogik va didaktik mazmuni	398
<i>Tursunaliyev Shaxzod Sherali o'g'li</i>	
Kurashchi qizlarning texnik harakatlarini kinematik va kinetik modellashtirish	402
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi</i>	
Oliy ta'limda ishga doir muloqot asoslari fanini o'qitish orqali talabalarining og'zaki fikrlash va nutq faoliyatini rivojlantirish	406
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekturodovna</i>	
Роль онлайн-платформ и образовательных сервисов в формировании ответственности студентов.....	409
<i>Гуламов Жасур Баходирович</i>	
Изучение изменений полярного переключения негативных и позитивных эмоций средового воздействия в процессе развития/реабилитации механизмов эмпатии	413
<i>Ягудин Дмитрий Рустамович</i>	

O'ZBEK MILLIY KURASHINING TARIXIY RIVOJLANISH BOSQICHLARI VA UNING YOSHLAR TARBIYASIDAGI PEDAGOGIK AHAMIYATI

Xomudjonova Feruza Komiljon qizi
Shahrisabz davlat pedagogika instituti
Jismoniy madaniyat kafedrasini mudiri (PhD) dotsent

Almardanov Xasan Asqarovich
Jismoniy madaniyat yo'nalishi 4-kurs talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'zbek milliy kurashining shakllanishi va taraqqiyoti tarixiy bosqichlar asosida tizimli ravishda tahlil qilingan. Unda kurashning an'anaviy xalq o'yini va jang san'ati shaklidan zamonaviy sport turi darajasiga evolyutsion rivojlanish jarayoni yoritilgan. Tadqiqot doirasida milliy kurashning qadimiy marosimlar, xalq sayillari, harbiy-jismoniy tayyorgarlik hamda mahalla madaniyati bilan uzviy bog'liqligi ilmiy asosda ochib berilgan. Shuningdek, kurashning yoshlar tarbiyasida intizom, mardlik, hurmat, sabr-toqat, vatanparvarlik hamda sog'lom turmush tarzini shakllantirishdagi pedagogik imkoniyatlari asoslab berilgan. Muallif tomonidan milliy kurash nafaqat sport faoliyati, balki milliy qadriyatlarni avlodlardan avlodga uzatishda muhim tarbiyaviy mexanizm sifatida talqin etiladi.

Kalit so'zlar: milliy kurash, tarixiy rivojlanish, yoshlar tarbiyasi, pedagogik ahamiyat, milliy qadriyatlar, jismoniy tarbiya, ma'naviy tarbiya, sport madaniyati, vatanparvarlik, iroda.

Abstract: This article provides a systematic analysis of the historical stages in the formation and development of Uzbek national kurash. It highlights the evolutionary transformation of kurash from a traditional folk contest and martial art into a modern sport. The study reveals the intrinsic connections of kurash with ancient rituals, public festivities, military-physical training, and local community (mahalla) culture. Furthermore, the pedagogical potential of kurash in fostering discipline, courage, respect, patience, patriotism, and healthy lifestyle habits among young people is substantiated. The author interprets kurash not only as a sport activity but also as an important educational mechanism for transmitting national values across generations.

Key words: Uzbek national kurash, historical development, youth education, pedagogical significance, national values, physical education, moral education, sports culture, patriotism, willpower.

Аннотация: В данной статье системно анализируются этапы формирования и развития узбекского национального кураша на основе исторического подхода. Раскрывается процесс его эволюции от традиционного народного состязания и формы единоборства к современному виду спорта. В исследовании обоснована тесная связь кураша с древними обрядами, народными праздниками, военно-физической подготовкой и культурой махалли. Особое внимание уделено педагогическим возможностям кураша в воспитании у молодежи дисциплины, мужества, уважения, терпения, патриотизма и навыков здорового образа жизни. Кураш рассматривается не только как спортивная деятельность, но и как эффективный механизм передачи национальных ценностей от поколения к поколению.

Ключевые слова: национальный кураш, историческое развитие, воспитание молодежи, педагогическое значение, национальные ценности, физическое воспитание, духовное воспитание, спортивная культура, патриотизм, волевая устойчивость.

KIRISH

Jahon sport maydonida milliy kurashning nufuzi ortib borayotgan hozirgi davrda uning tarixiy ildizlarini va tarbiyaviy imkoniyatlarini qayta ko'rib chiqish ilmiy jihatdan dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. O'zbek milliy kurashi xalqning jismoniy madaniyati, urf-odati, musobaqa ruhi va ma'naviy qarashlari bilan uzviy bog'langan hodisadir. U faqat bellashuv usuli emas, balki xalqning mardlik, halollik, kuch, sabr, or-nomus, ustozga hurmat, raqibga ehtirom singari qadriyatlarini avlodlardan avlodga uzatib kelgan tarbiyaviy maktab vazifasini ham bajargan ^[1]. Shu ma'noda kurash tarixini o'rganish sport tarixini emas, balki milliy tarbiya tajribasini tahlil qilish demakdir.

Bugungi ta'lim va tarbiya tizimida yoshlar bilan ishlashning samarali vositalarini izlash kuchaymoqda. Raqamli muhit, kamharakat turmush tarzi, bo'sh vaqtning beqaror tashkil etilishi, emotsional zo'riqish va ijtimoiy ta'sirlarning keskinlashuvi sharoitida yoshlarni jismonan chiniqqan, ruhiy barqaror, ijtimoiy mas'uliyatli shaxs etib tarbiyalash muhim bo'lib qolmoqda. Ana shunday sharoitda milliy kurashning imkoniyatlari yangicha baholanishi lozim. Chunki kurash mashg'ulotlari tanani chiniqtirish bilan birga xulqni me'yorlashtiradi, iroda va o'zini boshqarish ko'nikmalarini mustahkamlaydi, jamoa muhitida o'zini tutish madaniyatini shakllantiradi [2].

Mazkur maqolaning maqsadi o'zbek milliy kurashining tarixiy rivojlanish bosqichlarini tahlil qilish va uning yoshlar tarbiyasidagi pedagogik ahamiyatini asoslashdan iborat. Tadqiqot obyekti sifatida o'zbek milliy kurashi, predmeti sifatida esa uning tarbiyaviy-pedagogik salohiyati tanlandi. Tadqiqot vazifalari kurash taraqqiyotining asosiy davrlarini ajratish, ularning mazmunini tavsiflash, milliy kurashning yoshlar tarbiyasiga ta'sir mexanizmlarini aniqlash hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

MAVZUG OID ADABIYOTLAR SHARHI

Milliy sport turlari va ularning ijtimoiy-madaniy funksiyalariga doir ishlarda kurash ko'pincha xalqning an'anaviy jismoniy madaniyati elementi sifatida tavsiflanadi. Xalq pedagogikasiga oid tadqiqotlarda o'yin, musobaqa va xalq sayillari yosh avlodni jamoaga moslashtirish, ijtimoiy rollarni o'zlashtirish, mehnat va jangovar tayyorgarlikni shakllantirish vositasi sifatida izohlanadi [3]. Ana shu yondashuv kurashga nisbatan ham to'liq tatbiq etiladi. Sababi kurash qadimdan turli marosimlar, bayramlar, hosil sayillari, to'ylar va xalq yig'inlarining tarkibiy qismi bo'lib kelgan.

Kurash tarixiga bag'ishlangan sportshunoslik manbalarida uning kelib chiqishi Markaziy Osiyoning qadimiy turmush tarzi, jamoaviy hayot shakllari va jangovar tayyorgarlik amaliyoti bilan bog'lanadi [4]. Ushbu manbalarda kurashning faqat jismoniy mashq emasligi, unda axloqiy me'yorlar ustuvorligi, ayniqsa halollik va raqibga hurmat tamoyili doimo saqlanganligi ko'rsatiladi. Zamonaviy kurash qoidalarining shakllanishi, musobaqa tizimining standartlashuvi va xalqaro maydonga chiqishi esa alohida bosqich sifatida baholanadi [1].

Pedagogik adabiyotlarda sportning tarbiyaviy mohiyati haqida ko'plab fikrlar mavjud. Jismoniy tarbiya nazariyasiga ko'ra, sport mashg'ulotlari shaxsda maqsadga intilish, emotsional barqarorlik, mas'uliyat, o'zini boshqarish va jamoaviy munosabatlarni rivojlantiradi [5]. Milliy sport turlarining afzalligi shundaki, ular umumiy pedagogik vazifalarga qo'shimcha ravishda tarixiy xotira, madaniy identifikatsiya va milliy g'ururni ham mustahkamlaydi [6]. Biroq ko'plab ishlarda o'zbek milliy kurashining aynan yoshlar tarbiyasidagi pedagogik ahamiyati tarixiy rivojlanish bosqichlari bilan bog'liq holda yetarli darajada tizimlashtirilmagan. Mazkur maqolaning yangiligi ham ana shu ikki yo'nalishni bir butun tahlil doirasida birlashtirganidir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda tarixiylik, tizimlilik, qiyosiy tahlil, pedagogik interpretatsiya va manbalarni mazmuniy umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Avvalo, kurashga oid tarixiy, sportshunoslik va pedagogik manbalar saralanib, ulardagi g'oyalar davrlashtirish tamoyili asosida tartiblandi. So'ng an'anaviy kurashning ijtimoiy vazifalari bilan zamonaviy sport kurashining tarbiyaviy vazifalari o'zaro qiyoslandi. Mazkur yondashuv kurashning tashqi shakli o'zgargan bo'lsa-da, uning ichki tarbiyaviy mazmuni ko'plab jihatlarida saqlanib qolganini ko'rsatish imkonini berdi.

Tadqiqotda kurashning yoshlar tarbiyasidagi ahamiyatini baholash uchun pedagogik mezonlar ishlab chiqildi. Ular quyidagilarni qamrab oldi: jismoniy rivojlanish, iroda sifatleri, axloqiy me'yorlarga sodiqlik, jamoa bilan munosabat, milliy qadriyatlarga hurmat va sog'lom turmush odatlari. Har bir mezon kurash mashg'ulotlarining mazmuni, musobaqa jarayonidagi xulq, ustoz-shogird an'anasi va kurash marosimlari bilan bog'liq holda talqin qilindi [5; 6].

Metodologik jihatdan maqola IMRAD talabi asosida qurildi. Kirishda muammo dolzarbligi va tadqiqot maqsadi belgilandi, adabiyotlar sharhida mavjud qarashlar tahlil qilindi, metodologiya qismida foydalanilgan usullar izohlandi, tahlil va natijalar bo'limida tarixiy bosqichlar hamda pedagogik xulosalar ochib berildi. Bunday qurilish mavzuni izchil yoritish, tarixiy materialni pedagogik natija bilan bog'lash va amaliy tavsiyalar chiqarishga xizmat qildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbek milliy kurashining tarixiy rivojlanish jarayonini shartli ravishda to'rt asosiy bosqichga ajratish mumkin: qadimgi-an'anaviy bosqich, o'rta asrlar va xonliklar davri, XX asrning institutsionallashtirish bosqichi, mustaqillikdan keyingi milliy va xalqaro yuksalish bosqichi.

*Birinchi bosqich*da kurash xalqning kundalik turmushi, harbiy tayyorgarligi va marosim madaniyati tarkibida yashagan. Kurash polvonlari jismoniy kuch timsoli bo'lish bilan birga, el orasida halollik va mardlik namunasi

sifatida qadrlangan ^[3; 4]. Bu davrda yozma qoidalar to'liq shakllanmagan bo'lsa-da, bellashuv axloqiy me'yorlarga asoslangan.

*Ikkinchi bosqich*da kurash xalq sayillari, to'yalar va ommaviy tomoshalarda keng qo'llanilgan hamda mahalliy maktablar shakllangan. Kurash faqat kuch sinash maydoni emas, balki yosh yigitlarning ijtimoiy yetukligini ko'rsatadigan sinov vazifasini bajargan. Ustoz-shogirdlik, odob, navbat kutish, yoshi kattaga ehtirom, g'alabani kibrsiz qabul qilish singari sifatlar kurash muhitida o'rgatilgan ^[2]. Shu bois kurash yoshlar uchun norasmiy tarbiya instituti bo'lgan.

Uchinchi bosqich XX asrga to'g'ri keladi. Bu davrda jismoniy tarbiya tizimlarining qayta tashkil etilishi, sport mashg'ulotlarining markazlashuvi, musobaqalarning reglamentlashtirilishi kuzatildi. Kurashning ayrim hududiy ko'rinishlari saqlangan holda, uning texnik va tashkiliy xususiyatlari umumlashtirila boshladi. Ayniqsa, XX asr oxirlarida kurash qoidalarini zamonaviy sport talablariga moslashtirish jarayoni tezlashdi. Manbalarda 1998-yilda Toshkentda 28 davlat vakillari ishtirokida Xalqaro Kurash Assotsiatsiyasi tashkil etilgani, 1999-yilda ilk jahon chempionati o'tkazilgani qayd etiladi ^[1]. Bu hodisa kurash tarixida buriilish nuqtasi bo'lib, milliy merosning sport diplomatiyasi vositasiga aylanishini boshlab berdi.

To'rtinchi bosqich mustaqillikdan keyingi rivojlanish davri bilan xarakterlanadi. Kurash milliy sport ramzi sifatida davlat va jamoatchilik e'tiborida bo'ldi, uning moddiy bazasi, musobaqa tizimi va ommaviylashuvi kengaydi. Xalqaro tuzilmalarning paydo bo'lishi, qit'a va jahon miqyosidagi musobaqalarning yo'lga qo'yilishi, o'quv-uslubiy qo'llanmalar va trenerlar tayyorlash tizimining shakllanishi kurashni professional sport darajasiga olib chiqdi ^[1; 7]. Shu bilan birga, kurashning ma'naviy mazmuni - halollik, hurmat va pok bellashuv ruhi - uning asosiy belgisi sifatida saqlab qolindi.

Tahlil shuni ko'rsatdiki, tarixiy bosqichlar o'zgargan sari kurashning tashkiliy shakli yangilangan, ammo tarbiyaviy yadrosi deyarli uzilmagan. Aynan mana shu uzluksizlik uni yoshlar tarbiyasida samarali vosita etib ko'rsatadi. Kurash mashg'ulotlari, avvalo, jismoniy rivojlanishga xizmat qiladi. Bellashuvda muvozanat, tezkor fikrlash, koordinatsiya, chidamlilik va mushak kuchi bir butun holda ishga tushadi ^[5]. Biroq masalaning eng muhim tomoni shundaki, bu jismoniy sifatlarga axloqiy boshqaruv hamrohlik qiladi. Har bir usulni bajarish intizom, qoidaga bo'ysunish va nazoratni talab etadi. Demak, kurash tanani emas, xulqni ham mashq qildiradi.

Yoshlar tarbiyasidagi pedagogik ahamiyatning ikkinchi qatlami iroda tarbiyasidir. Kurashchi raqib bilan yuzma-yuz bellashar ekan, qo'rquvni yengish, vaziyatni to'g'ri baholash, muvaffaqiyatsizlikdan keyin ham o'zini tiklash, g'alabada me'yorni saqlashga o'rganadi. Bu sifatlar ta'lim jarayoni, mehnat faoliyati va kundalik hayotda ham zarur hisoblanadi. Pedagogik nuqtayi nazardan, kurash mashg'ulotlari o'z maqsadini kechiktirib bo'lsa ham saqlab qolish, qiyinchilikka bardosh berish va o'zini tuta bilish ko'nikmalarini kuchaytiradi ^[6].

Uchinchi qavat milliy-o'zlik va ma'naviy tarbiya bilan bog'liq. Milliy kurash bilan shug'ullangan o'smir va yoshlar o'z xalqining sport madaniyati, tarixiy an'analari va qahramonlik timsollariga yaqinlashadi. Kurash haqidagi rivoyatlar, polvonlar haqida shakllangan ijtimoiy obrazlar, marosimiy elementlar va ustoz-shogird munosabatlari shaxsda milliy mansublik hissini kuchaytiradi ^[3]. Bu esa globallashuv sharoitida madaniy ildizlardan uzilmaslik uchun muhim omildir.

To'rtinchi jihat ijtimoiylashuv bilan bog'lanadi. Kurash zali yoki maydoni individual yutuq makoni bo'lsa ham, uning ichki muhitida jamoaviy tartib kuchli. Mashg'ulot rejimiga rioya qilish, sherik bilan ishlash, hakam qarorini qabul qilish, raqibga hurmat ko'rsatish, kichiklarga o'rnak bo'lish kabi holatlar yoshlarni ijtimoiy normalar asosida harakat qilishga o'rgatadi. Bunday muhit ayniqsa o'smirlik davrida foydalidir, chunki ayni shu bosqichda shaxs o'zini namoyish etish, raqobat qilish va e'tirof topishga kuchli ehtiyoj sezadi. Kurash ana shu ehtiyojni tartibli, ijtimoiy jihatdan maqbul shaklda qondiradi ^[2; 5].

Quyidagi jadval kurash taraqqiyotining tarixiy bosqichlari bilan uning ustuvor pedagogik vazifalari o'rtasidagi bog'liqlikni umumlashtiradi.

1-jadval: Kurash taraqqiyotining tarixiy bosqichlari

Bosqich	Asosiy tavsif	Ustuvor pedagogik vazifa
Qadimgi-an'anaviy bosqich	Marosim, sayil, harbiy-jismoniy tayyorgarlik bilan bog'liq xalq bellashuvi	Mardlik, halollik, jismoniy chiniqish, jamoaga moslashuv
O'rta asrlar va xonliklar davri	To'y, xalq yig'ini va ommaviy tomoshalarda polvonlik maktabining rivojlanishi	Ustozga hurmat, odob, sabr, ijtimoiy e'tirofga munosib bo'lish
XX asr institutsionallashuv bosqichi	Qoidalar va musobaqa tizimining shakllanishi, sportlashuv	Intizom, qoidalariga bo'ysunish, maqsadga yo'naltirilgan mashq
Mustaqillikdan keyingi bosqich	Milliy va xalqaro sport sifatida kengayish, professional tizimning rivoji	Vatanparvarlik, milliy g'urur, sog'lom turmush, global maydonda o'zlikni namoyish etish

Jadvaldan ko'rinadiki, kurash tarixining har bir bosqichi ma'lum ijtimoiy vazifani bajargan bo'lsa, tarbiyaviy nuqtayi nazardan ularning barchasida shaxsni chiniqtirish g'oyasi markazda turadi. Farq shundaki, an'anaviy davrda bu jarayon ko'proq xalq urf-odati va norasmiy ijtimoiy nazorat orqali amalga oshgan bo'lsa, zamonaviy bosqichda u ta'lim, sport tayyorgarligi va musobaqa reglamenti bilan boshqarilmoqda. Shunday bo'lsa ham, kurashning yoshlar ruhiyatiga ta'sir mexanizmi - kuchni mas'uliyat bilan uyg'unlashtirish - o'z ahamiyatini saqlab qolgan ^[1; 5].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan tahlil natijasida o'zbek milliy kurashi oddiy sport turi emas, balki ko'p qatlamli tarixiy-pedagogik hodisa ekani aniqlandi. Uning qadimgi marosimiy va jangovar ildizlari, xalq hayoti bilan bog'liq tarbiyaviy vazifalari, keyingi bosqichlarda sport sifatida standartlashuvi hamda mustaqillik davrida milliy ramz darajasiga ko'tarilishi yagona mantiqiy rivojlanish zanjirini tashkil etadi. Mazkur zanjirda o'zgarmay qolgan asosiy mazmun halollik, mardlik, iroda, hurmat va jismoniy barkamollikka intilishdir ^[1; 6].

Pedagogik nuqtayi nazardan, kurash yoshlar tarbiyasida kamida besh yo'nalishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi: jismoniy chiniqish, irodaviy tayyorgarlik, axloqiy me'yorlarni o'zlashtirish, ijtimoiylashuv va milliy o'zlikni mustahkamlash. Shu sababli umumta'lim maktablari, sport maktablari, oliy ta'lim muassasalari hamda mahalla miqyosidagi tarbiyaviy ishlar tizimida kurashdan maqsadli foydalanish maqsadga muvofiq.

Amaliy jihatdan quyidagi takliflar ilgari suriladi.

Birinchidan, jismoniy tarbiya dasturlarida milliy kurashning tarbiyaviy mazmunini ochib beruvchi nazariy bloklar kuchaytirilishi zarur.

Ikkinchidan, kurash bo'yicha trener va pedagoglar tayyorlashda ustoz-shogird etikasi, sport pedagogikasi va milliy qadriyatlar integratsiyasiga alohida e'tibor qaratilishi lozim.

Uchinchidan, maktab va kollej yoshidagi o'quvchilar uchun kurash asosidagi tarbiyaviy klublar, ochiq mashg'ulotlar va mahalla bilan hamkorlikdagi musobaqalar ko'paytirilsa, yoshlarning bo'sh vaqti mazmunli tashkil etiladi.

To'rtinchidan, kurash tarixiga oid manbalar, polvonlar haqidagi rivoyatlar va zamonaviy yutuqlarni birlashtirgan o'quv-uslubiy materiallar yaratish foydali bo'ladi.

Demak, milliy kurashni yoshlar tarbiyasining samarali modeli sifatida rivojlantirish ilmiy, amaliy va ma'naviy jihatdan dolzarb vazifa bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Achilov, T. S. Kurash turlari va uni o'qitish metodikasi (milliy kurash): darslik. – Chirchiq, 2020.
2. Achilov, T. S., Xudoyberganov, J. S. Kurash turlari va uni o'qitish metodikasi: o'quv qo'llanma. – Toshkent: MALIK PRINT, 2023. – 156 b.
3. Toshmurodov, O. E., Kipchakov, B. B., Umarov, A. T. Kurash turlari va uni o'qitish metodikasi (milliy kurash): o'quv qo'llanma. – Samarqand: SamDU nashri, 2021. – 232 b.
4. Ne'matov, M. I. Kurashning asosiy texnik-taktik harakatlari: uslubiy qo'llanma. – Farg'ona, 2022. – 93 b.
5. "Xalqaro kurash turlarini rivojlantirish istiqbollari": Respublika ilmiy-amaliy anjumaning ilmiy ishlari to'plami. – Chirchiq: O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti, 2024. – 395 b.
6. Umirov, S. B. National struggle as one of the types of physical culture // American Journal of Pedagogical and Educational Research. – 2023. – Vol. 18. – P. 133–137.
7. G'ulomov, N. B. Uzbek national wrestling as an important means of developing a healthy lifestyle among students // Journal of Modern Educational Achievements. – 2023. – Vol. 4. – P. 74–76.
8. Rakhimov, B. Ch. Uzbekistan National Wrestling: The Basis of Physical Education and Spiritual Performance // International Journal of Scientific Trends. – 2024. – Vol. 3, No. 11. – P. 35–38.
9. Vaxobov, G. Milliy kurash turlari va nazaryasi // Theoretical Aspects in the Formation of Pedagogical Sciences. – 2024. – Vol. 3, No. 23. – P. 17–19.
10. Ergashaliyeva, Sh. S. q. O'zbek milliy kurashida motivatsiyaning ahamiyati va sportchilarda motivlarning yuzaga kelish sabablari // Ilmiy tadqiqotlar va ularning yechimlari jurnali. – 2025. – Vol. 5, No. 2. – P. 68–69.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.